

**Utrecht na
corona:
solidair na de
crisis**

Stille straten, een uitgestorven Utrecht centraal, lege scholen. In de afgelopen maanden hebben we Utrecht gezien zoals we onze stad nooit eerder gezien hebben. Van het een op het andere moment was Utrecht, net als de rest van het land en de wereld, in de ban van corona en hadden we te maken met een intelligente lockdown.

Het is indrukwekkend hoe Utrecht zich vanaf het begin van haar sociale kant heeft laten zien. We kijken naar elkaar om en zorgen voor elkaar. In de portrettenreeks 'Nieuwe solidariteit' hebben we Utrechters geïnterviewd die andere stadsgenoten in deze tijd helpen. Zoals studente Valerie Schonen die 65-plussers gratis online vioolles geeft. Of actieve bewoners in Lunetten die een folder in de wijk verspreid hebben voor mensen die niet digitaal vaardig zijn met onder meer telefoonnummers die mensen kunnen bellen voor hulp of een luisterend oor.

Aan de andere kant heeft de crisis ook grote scheidslijnen blootgelegd tussen arm en rijk, flex en vast, goede gezondheid en risicogroep. Bestaande kwetsbare groepen worden het meest geraakt. Uit eerste onderzoeken blijkt een breed gedeelde conclusie dat de meest kwetsbaren door de crisis en de maatregelen het hardst geraakt worden. Het gaat onder andere om ouderen, laag geletterden, dak- en thuislozen, mensen met een migratieachtergrond, een arbeidsbeperking of GGZ-problematiek. De impact is het grootst bij gezinnen en personen waar sprake is van gestapelde problemen.

En hoewel veel maatregelen nu versoepeld zijn en het leven weer geleidelijk 'normaal' begint te lijken, blijft het een onzekere tijd. Want niemand kan nog écht overzien wat de gevolgen van de coronacrisis zijn op sociaal en economisch gebied. Als een paal boven water staat dat de gevolgen ingrijpend zullen zijn voor de economie, de samenleving en kwetsbare Utrechters, zoals eenzame ouderen, mensen met minder geld en kinderen die al een achterstand op school hebben. Of zoals Lodewijk Asscher omschrijft: "Corona raakt wie kwetsbaar is dubbel zo hard. Denk aan de eenzaamheid in verpleeghuizen en de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg. In deze onzekerheid en kwetsbaarheid hebben mensen en de samenleving behoefte aan zekerheid. Over hoe we hier uitkomen. Over hoe we de pijn eerlijk en fatsoenlijk verdelen."

We staan voor de grote uitdaging om de crises in de gezondheid en op economisch én sociaal gebied aan te pakken. Voor de PvdA is het belangrijk dat deze crises in samenhang worden aangepakt en dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Ondanks dat de impact van de crisis zijn weerga niet kent, biedt het ook mooie kansen.

Dit is het moment dat we kunnen nadenken over hoe we straks verder willen gaan, en wat we anders kunnen doen. Hoe verankeren we de maatschappelijke verbondenheid die is ontstaan? De keuzes van nu bepalen hoe het leven er straks uit kan zien. Met andere woorden: we hebben de mogelijkheid om wat we geleerd hebben om te zetten in een sociaal Utrecht door te investeren in mensen, de stad en een sociale economie.

1. Investeren in mensen

De verschillen in Utrecht qua bestaanszekerheid waren voor de coronacrisis al groot. Aan de ene kant mensen die het voor de wind gaat met een vaste baan, een goed salaris, vaak met een fijne koopwoning, in goede gezondheid verkeren en minder zorgen hebben. Aan de andere kant mensen met onzeker werk, onvoldoende inkomen om goed rond te komen of er niet zeker van zijn dat zij hun dure huurwoning kunnen blijven betalen. De plotse stilstand/schok van corona vergroot deze verschillen. Mensen met een onzeker contract, zijn de eerste die hun baan verliezen. Mensen die het minst verdienen, voelen de meeste stress dat hun baan zal verdwijnen. Wat ons betreft gaan we naast deze mensen staan en stellen wij vertrouwen in mensen en tonen we lef. Corona kan zorgen voor diepe dalen, door werkloosheid of enorme schulden, maar wij moeten mensen perspectief bieden.

Armoedebestrijding

Al voor de coronacrisis groeide één op de acht kinderen in Utrecht op in armoede. Toen leek het tij echter te keren en zagen we een - weliswaar geringe - daling. Nu zien vrijwilligers de rijen bij de voedselbanken toenemen. Het aantal bijstandsaanvragen stijgt explosief, net als de dreiging van problematische schulden. Wij willen daarom extra aandacht en maatregelen voor Utrechters die in armoede leven.

- Mensen hebben maandenlang hun budget van de **U-pas** niet kunnen besteden. Wij willen dat dit bedrag eenmalig meegenomen kan worden naar volgend jaar;
- Het moeten betalen van een **eigen risico** mag zeker in deze tijd geen drempel zijn om naar de dokter of het ziekenhuis te gaan. Wij willen maatwerk zodat het eigen risico voor mensen met een laag inkomen wordt weggenomen;
- Veel kosten zijn door de crisis opgeschort. Wij willen voorkomen dat mensen straks een enorme rekening gepresenteerd krijgen, waardoor de kans op grotere schulden toeneemt. Deze **schulden moeten worden kwijtgescholden** om ergere problemen te voorkomen;
- De gemeente moet **basisbanen** creëren voor mensen met een bijstandsuitkering. Het gaat daarbij om maatschappelijke waardevol werk, bijvoorbeeld op scholen, bij wijkteams en in de zorg;
- Bestaanszekerheid moet worden gegarandeerd. Dat kan alleen door **het minimumloon en uitkeringen te verhogen**. De gemeente moet hier een stevige lobby op inzetten bij het Rijk.

Onderwijs

Het onderwijs stond al voor corona zwaar onder druk door kortingen op het onderwijs achterstandenbeleid en het lerarentekort. De PvdA vreest dat de impact van corona vooral de meest kwetsbare leerlingen raakt, leerlingen die al een achterstand in het onderwijs hadden voor corona. Daar komt de maandenlange sluiting van de scholen en de coronacrisis bovenop. We moeten ons daarom blijven inzetten voor gelijke kansen in het onderwijs. Dat gaat niet vanzelf en daarom moeten we ons onderwijs zo inrichten dat juist de kinderen die de hulp het meest nodig hebben, deze hulp ook krijgen. We moeten structureel meer investeren in het onderwijs, want kinderen mogen niet de dupe worden van deze crisis:

- Laten we werk maken van een breed **zomerprogramma door zomerscholen en andere programma's in de zomervakantie te organiseren**. Het is onbegrijpelijk dat uitgerekend in dit jaar de gemeente is gestopt met de financiering van de zomerschool. Juist richting de leerlingen die dit het hardste nodig hebben. De gemeente moet regie pakken met een gecoördineerde aanvraag van het landelijk budget, waarin scholen, ouders en huiswerkbegeleiding zoals 'Taal doet Meer' worden betrokken;
- Ook voor **peuters met een taalachterstand moet een zomerprogramma gemaakt worden** zodat deze kinderen in de zomer kunnen blijven werken aan hun taalvaardigheden. Dat is hard nodig om ze straks een goede start op de basisschool te geven. Benut de goede samenwerking tussen partijen die tijdens corona is ontstaan, met name in het Stadsnetwerk Taal & Huiswerk, om langdurig gezamenlijk te werken aan het wegwerken van onderwijsachterstanden. Eén zomer is niet voldoende, deze kinderen hebben langdurig onze aandacht nodig. Stel gezamenlijk een ambitieus actieplan op en verlies deze genertie niet uit het oog;
- We mogen peuters niet uit het oog verliezen. Het **bereik van voorschoolse educatie** was al dramatisch gedaald en door corona blijven nog meer doelgroeppeuters thuis. Nu is het tijd om extra aandacht te besteden aan deze kinderen door ze actief thuis te bezoeken. We moeten alles op alles zetten om het bereik van de voorschool te verhogen;
- In deze crisis is maar weer gebleken hoe belangrijk het hebben van een **laptop of computer** is voor kinderen om mee te kunnen doen. Alle kinderen hebben recht op een device, ook als daar thuis minder geld voor is. Daar moet Utrecht in blijven investeren, ook na corona.

Zorg

Juist de kwetsbare groepen in onze stad en samenleving ondervinden de grootste gevolgen van de crisis en de maatregelen. Het gaat dan om onder andere ouderen, laaggeletterden, dak- en thuislozen, mensen met een migratie-achtergrond, een arbeidsbeperking of GGZ-problematiek. De impact is het grootst bij gezinnen en personen waar sprake is van een opeenstapeling van problemen.

Utrecht kan als stad een belangrijke rol spelen bij het verder voorkomen van problemen door juist deze groepen adequaat te ondersteunen. Daarbij is het van belang dat de hulp, de veerkracht en het vermogen van mensen om zelf te organiseren faciliteert. Juist bij deze groepen vermindert het gevoel van weerbaarheid en regie namelijk verder. Maatwerk, goede afstemming in de wijken en een persoonsgerichte, cultuursensitieve aanpak is van belang.

- Er wordt een enorme toename in zorgvragen verwacht doordat **uitgestelde (complexe) zorg weer opgestart wordt**. We moeten de buurtteams hierbij ondersteunen, bijvoorbeeld door actief te communiceren over mogelijke problemen die kunnen ontstaan en wat en wie daarbij kunnen helpen, via o.a. bibliotheken, speeltuinen en scholen. We moeten nu al een plan van aanpak ontwikkelen hoe we op complexe zorgvragen gaan anticiperen.
- We benutten de crisis door met **frisse blik** te kijken naar ontstane patronen zoals vervuiling op jeugd-GGZ- wachtlijsten. We laten ook mensen uit andere sectoren en steden meedenken over oplossingen om zo de blik te verbreden. Dit geldt ook voor buurtteams en speciale buurtteams Jeugd.
- Niet alle bestaande ruimtes zijn geschikt in de 1,5 meter samenleving. Aanbieders moeten worden geholpen **aan geschikte ruimtes om activiteiten aan te bieden**. Gemeente kan vastgoed beschikbaar stellen voor dagbesteding en –opvang;
- **Geschikt vervoer** is nu vaak een belemmering om weer deel te kunnen nemen aan activiteiten. In doelgroepenvervoer kan vaak geen 1,5 meter afstand gehouden worden en dat betekent dat bijvoorbeeld maar de helft van mensen met dementie naar de dagopvang kan gaan. Dit vergroot het risico op sociaal isolement. Deze urgentie was al groter geworden door het wegvallen van activiteiten ter vermindering van eenzaamheid. Ondersteun alternatieven zoals inzet van vrijwilligers, initiatieven zoals Buurt Mobiel of inzet van meer voertuigen om meedoen voor deze groep toch mogelijk te maken;
- Er is **ondersteuning voor mantelzorgers** nodig gezien de extra belasting door bijvoorbeeld afzeggen thuiszorg of huishoudelijke hulp. Dit in combinatie met minder of geen dagbesteding is voor veel mantelzorgers ontzettend zwaar.

Cultuur

Kunst en cultuur zijn van onschatbare waarde voor de samenleving voor samenleving en kleuren onze stad. Makers en culturele instellingen zijn hard geraakt. Daarom willen we juist nu als één blok staan voor onze culturele sector:

- We moeten oog hebben voor **lokale culturele partijen** die buiten de boot vallen bij landelijke steun. De landelijke steun richt zich vooral op de grote instellingen met een landelijke of regionale functie. Als gemeente moeten we zorgen voor een cultureel klimaat waarin lokaal, uniek, klein aanbod ook kan blijven bestaan.
- De anderhalve meter-samenleving zal langdurig voor problemen zorgen. Artiesten kunnen nog steeds **zeer beperkt optreden voor een klein publiek**. Als we willen dat cultuur toegankelijk blijft voor iedereen, verdienen ze onze (financiële) steun en moet worden meegedacht hoe nu zo veel mogelijk publiek toch bereikt kan worden.

- In de culturele sector werken veel **freelancers en zelfstandigen** die waarschijnlijk lang te maken hebben met teruglopende inkomsten. Ook als de landelijke steunmaatregelen voor zelfstandigen aflopen, is een steunfonds voor hen nodig.

Sport

Mensen die door corona in financiële problemen komen zeggen vaak als eerste hun sportabonnement op. Ook op deze manier zorgt corona voor risico's voor de volksgezondheid, zoals overgewicht onder jongeren. Verenigingen komen hiermee ook onder druk te staan, naast het mislopen van barinkomsten en het omvallen van sommige sponsors.

Gelukkig zien we ook mooie ontwikkelingen in onze stad. Zo worden er sportlessen georganiseerd voor flatbewoners op hun balkon, waarbij de sportinstructeur op het veldje ervoor staat. Ook zien we dat sportverenigingen hun velden en zalen openen voor kinderen die geen lid zijn van de vereniging. Daarom is het goed om ook voor sport andere keuzes te maken komende periode:

- **Sportverenigingen verdienen extra ondersteuning** om het hoofd in deze tijd boven water te houden. Denk niet alleen aan financiële ondersteuning, maar ook door samen met Sport Utrecht te kijken naar creatieve verdienmodellen;
- Nu de 1,5 meter samenleving de openbare ruimte onder druk zet zou ook **anders met sportvelden en accommodaties** omgegaan kunnen worden. Zo kunnen daar ook culturele activiteiten plaatsvinden of buurtactiviteiten waarvoor op straat te weinig ruimte is in verband met de 1,5 meter afstand. Andersom kan er 's ochtends als het rustig is in parken worden gesport, als er te weinig ruimte op eigen velden is;
- Sportvelden en zalen worden nu opengesteld voor (veelal) kinderen die **niet lid zijn van de vereniging**. Dit verlaagt sportdrempels voor Utrechters die daar normaal niet aan zouden denken, wat resulteert in meer sportende kinderen/volwassenen. Verenigingen moeten worden gestimuleerd dit gedrag vast te houden in de toekomst, door ondersteuning te krijgen wanneer zij hun velden openstellen voor niet-leden of hun kantine open te stellen voor bijvoorbeeld een Klaverjasmiddag.

2. Investeren in de stad

Uit de cijfers van de Utrecht Monitor 2020 over 2019 blijkt dat er ook voor de coronacrisis sprake was van grote verschillen tussen wijken in de kansen die mensen krijgen. "Ondanks de economische meewind van 2019, zijn er meer Utrechters die langdurig in armoede leven. Een derde van alle Utrechtse 55-plussers verouderd ongezond. Op de arbeidsmarkt blijven tekorten aan personeel bestaan. Het beeld van grote verschillen tussen wijken en tussen groepen met een verschillend opleidingsniveau, verandert vooralsnog niet. Dit wijst op kansenongelijkheid. Zo zijn er grote wijkverschillen als het gaat om het vertrouwen in de toekomst, maar ook in het vertrouwen tussen mensen."

Wonen

We willen investeren in voldoende betaalbare koop –en huurwoningen, ook voor kwetsbare groepen om hen een thuis te kunnen bieden, en te zorgen voor veerkrachtige wijken.

- Het is aan de **overheid om de bouw op peil te houden** in periodes dat het slechter gaat. Dat betekent dat ook bij economische tegenwind er geïnvesteerd moet worden in onze stad. Dat is noodzakelijk om de grote woningnood op lange termijn het hoofd te bieden.
- In deze crisistijd zagen we dat de markt ‘gewoon’ de huren verhoogt, ondanks dat zij daarmee vele huurders in de problemen brengen. Huurders moeten hier beter tegen worden beschermd door het **(tijdelijk) bevriezen of verlaging van de huren**.
- Maatwerk bleek opeens mogelijk toen de crisis uitbrak. Zo werden **huisuitzettingen stopgezet en de kostendelersnorm zo soepel mogelijk toegepast**. Dit moet worden vastgehouden.

Vervoersstromen

In Utrecht is het altijd al woekeren met ruimte. Nu er 1,5 meter in acht moet worden genomen vraagt dat nog scherpere keuzes. Dat zal ook voor de lange termijn de nieuwe realiteit blijven. Voor de PvdA is het van belang dat wij die ruimte eerlijk met elkaar verdelen. Niet alleen recht van de sterkste - mensen die zich makkelijk verplaatsen - maar dat er met iedereen rekening wordt gehouden. We geven prioriteit aan voetgangers en fietsers, zoeken een balans tussen belangen van ondernemers en omwonenden en houden rekening met toegankelijkheid (o.a. voor mensen met een beperking). Dat houdt concreet in:

- Door te kiezen voor nieuw en **kleinschalig OV** moet de drukte rondom de stations geminimaliseerd worden. Denk aan de Buurt Mobiel zoals in Overvecht;
- **Ruimte voor wandelaars/fietsers** en weer de auto op (te) drukke plekken. Niet alleen wanneer de autoweg nodig is voor fietsers, maar ook kijken wat mogelijk is met bijvoorbeeld aangegeven tijden;
- Denk na met verschillende partijen hoe we de **openbare ruimte optimaal kunnen benutten**. Doordat er veel thuiswerkers zijn is er misschien minder ruimte, maar wel meer tijd verspreid over de dag. Denk bijvoorbeeld aan een dansmiddag op een bedrijventerrein waar nu toch bijna geen auto's staan.

Handhaving

De 1,5 meter samenleving wordt een opdracht aan ons allemaal. Het is onmogelijk om voldoende inzet te organiseren om de handhavingstaak van de gemeente goed te kunnen uitvoeren. Daarom verwachten wij dat mensen in de samenleving ook eigen verantwoordelijkheid nemen om samen met de lokale overheid de spreiding van het coronavirus tegen te gaan.

- Goede en tijdige handhaving op **hotspots**, waarbij het voorkomen van samentochting voorrang heeft boven het corrigeren achteraf;

- Door het gebrek bij de politie en handhaving kiezen we ervoor om ambtenaren van bepaalde functies (wijkbureau-medewerkers) in te zetten om de horeca/winkeliers en bewoners **te adviseren en informeren** over de genomen maatregelen. Dat gebeurt al in andere gemeenten;
- Afgelopen periode heeft Handhaving ook met **agressie** te maken gehad bij het handhaven van de 1,5 meter afspraken. Er moet zeker in deze tijd voldoende aandacht zijn voor het beschermen van onze handhaving.

3. Investeren in de economie

Het marktdenken blijkt nu echt failliet. De markt kán niet alles beter dan de overheid. Publieke waarden zijn te belangrijk om aan de markt over te laten en horen in publieke handen. Dan kunnen we ervoor zorgen dat essentiële zaken voor iedereen toegankelijk zijn. De overheid moet regie nemen en investeren om te zorgen voor een sterke lokale economie met de focus op voldoende en goed werk, het aantrekken van verantwoordelijke bedrijven en zorgen voor een divers winkelaanbod.

Wederkerig vestigingsklimaat

We moeten niet alles van 'vroeger' klakkeloos terug willen. Crises als deze laten zien dat bedrijven en ondernemers soms gesteund moeten worden. Wij moeten bereid zijn die steun te bieden, maar dat betekent ook dat we eisen mogen stellen. Dat houdt in dat we kritisch nadenken over welke banen en werkgevers we willen aantrekken. We willen bedrijven, groot of klein, die passen bij Utrecht, die maatschappelijk betrokken zijn en iets terug willen doen voor de stad en zich een sociaal werkgever tonen met zekere contracten, fatsoenlijke salarissen en een duurzaam karakter.

Wij kiezen voor een **actief vestigingsbeleid** en richten ons op werkgevers met de volgende kenmerken:

- Een **verantwoorde bedrijfsvoering** die schokken op kan vangen. Dit zijn bedrijven met een lange termijn horizon die niet bij de eerste tegenvaller in de problemen komen.
- Voldoende zekere, **vaste dienstverbanden** zodat niet bij de eerste tegenvaller honderden mensen eruit vliegen en voor risico van de gemeente in de bijstand belanden.
- Focus op een **duurzame/betere wereld** zodat het verdienmodel niet na enkele jaren alweer achterhaald is en moet worden afgebouwd.

Groei werkgelegenheid

Werk is een basis voor bestaanszekerheid. Werk zorgt voor inkomen, maar kan ook plezier, waardering, een sociaal netwerk en persoonlijke ontwikkeling opleveren. Goed werk is dus onmisbaar. Helaas zal de werkgelegenheid in Utrecht door de coronacrisis een klap krijgen. Mensen die qua werk al in een meer kwetsbare positie zitten, bijvoorbeeld door onzekere contracten of een laag inkomen, vangen vaak als eerste harde klappen. Dat vraagt een overheid die naar deze groep omkijkt.

- De **gemeente investeert** in een nieuwe, duurzame economie en ontwikkeling van de stad om ook in de toekomst leefbaar te blijven. Dit levert overheidsopdrachten en daarmee werk op. Haal overheidsopdrachten in deze crisistijd naar voren, knip deze op zodat ook kleine ondernemers zich kunnen inschrijven en geef lokale bedrijven positie hiervan te profiteren. Dit zorgt voor behoud van werkgelegenheid.
- De gemeente creëert **publieke banen**: werk met een lage economische maar hoge maatschappelijke waarde. De lokale overheid realiseert zelf werk waar dit maatschappelijk nut heeft en helpt zo mensen uit de bijstand en aan het werk. Voorbeelden zijn klassenassistenten op scholen, de voorlichting van U-pas en armoederegelingen, ‘parkbeheerders’, ondersteuning/brieven sorteren schuldhulp-verlening, et cetera.

Lokaal ondernemerschap

Het is van belang om de bestaanszekerheid van Utrechters op peil te houden. Dat betekent ook steun voor kleine lokale ondernemers in deze crisis. Nu landelijk de grote winkelketens worden gesteund, is het zaak dat wij staan voor ons lokale ondernemerschap, zodat dit niet uit het straatbeeld verdwijnt en we een divers winkellandschap behouden.

- Biedt kleine ondernemers **leningen, garanties of noodfondsen** (met sociale voorwaarden van o.a. baanbehoud) zodat zij deze zware periode door kunnen komen;
- De gemeente geeft het goede voorbeeld en biedt **huurkorting** aan kleine ondernemers die van de gemeente huren wanneer zij hun inkomsten hebben zien wegvallen.

Tot slot

Met dit plan hebben wij de bedoeling om in gesprek te gaan met bewoners, organisaties en instellingen in Utrecht. Het is namelijk geen eindpunt, maar **de start van het gesprek** naar gezamenlijk optrekken en gezamenlijk richting geven aan een Utrecht voor iedereen, met kansen en mogelijkheden voor iedereen.

Zo kunnen onze voorstellen en ideeën aangevuld en verfijnd worden. We geven dit vorm door gesprekken (in eerste instantie online) te plannen rondom de verschillende thema's die genoemd worden. Onze raads- en commissieleden zullen hiervoor actief mensen uitnodigen. Uiteraard staat het iedereen vrij om zichzelf aan te melden voor één of meerdere onderwerpen. Wij horen heel graag hoe u erover denkt!

U kunt mailen naar: pvda@raad.utrecht.nl